

Новини	Черкаси	Політика	Економіка	Суспільство	Світ	Життя	Здоров'я	Спорт	Ретроскоп	Порадник
--------	---------	----------	-----------	-------------	------	-------	----------	-------	-----------	----------

ВАЖЛИВЕ

Черкаські панно та їхні творці

© Четвер, 26 травня 2016, 10:17

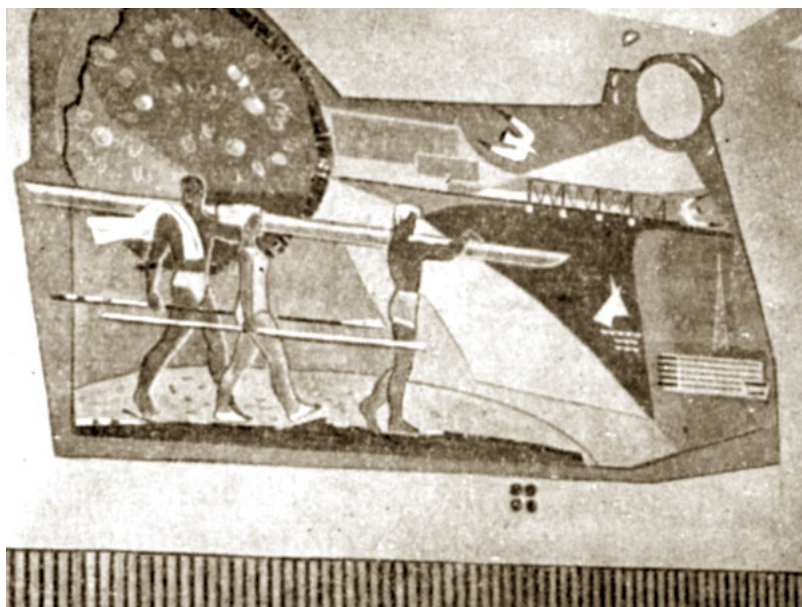
▲ Автор: Борис Юхно

Панно на фасаді черкаського Будинку вчителя колись було інакшим, але під час чергової перебудови його довелося демонтувати. Згодом будівлю прикрасила нова робота

У 1960–1980-х стародавнє мистецтво оздоблення будівель переживало справжній ренесанс. Міста і села України вбиралися в яскраві роботи „високого художньо-ідейного змісту“. І звісно ж, вони втілювалися майстрами у класичних сюжетах соціалістичного реалізму. Громадські споруди – будинки культури, кінотеатри, школи, вокзали, дитсадки, поштамти, контори колгоспів як зовні, так і зсередини ставали носіями відповідних великих ідей. Але у Черкасах без епічних полотен у дусі часу якось обійшлося. Натомість, пригадуються красиві тематичні роботи з історії пошти у магазині „Філателія“ біля драмтеатру та у залі Головного поштамту, запальний „Гопак“ у одному з ресторанів, „Відпочинок“ на вокзалі, портретна композиція у приміщенні аеропорту...

„ВІДПОЧИНОК“ НА ВОКЗАЛІ

5 листопада 1963 року у Черкасах урочисто відкрили новий вокзальний комплекс, інтер'єрною окрасою стали дві зовсім не „залізничні“ композиції. На одній — у плавних лініях металу над новим морем завмерла чайка, популярний тоді символ міста. А у ресторані художники нагадали про відпочинок. Саме так називалося панно, з якого „на берег сходять сильні, здорові юнак і дівчина, несучи на своїх дужих плечах байдарку“ – анонсувалася робота в одній із тогочасних публікацій з нагоди події. Але надто вже тут пишалися новим Черкаським морем, а відтак і презентували його гостям у всілякий можливий спосіб. Не кожному випадала нагода побачити водосховище, але що воно існує, що воно насичене життям, треба було знати.

Панно „Відпочинок“ виконали молоді художники-монументалісти Володимир Широков та Олександр Студені — студенти Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва. Згодом майстри ще не раз уславили наш край. Володимир Широков, зокрема, картинами „Черкаський коровай“, „Вечір на сагунівському ставку“, „Натюрморт з лящами“. Олександр Студені – стелою „Звенигородка“, набірною мозаїкою „Вісті“ в інтер'єрі маньківського Будинку зв'язку, а у Черкасах – усім відомим зображенням Спартака на Палаці спорту.

ПАННО-ЕМБЛЕМИ

Жодного сумніву в тому, що усім відоме велике, 8х4 метри, панно „Черкаси“ на в'їзді в місто зі Смілянського шосе. Цікавою є як історія його появи, так і „наслідки“ для міста.

Приблизно у той самий час, коли Широков і Студені обмірковували композиційне наповнення „Відпочинку“, керівники міста, а особливо його архітектурної складової, напружено міркували щодо „комплексного оформлення Черкас“. Зокрема над тим, якими мають бути „анонси“ столиці краю для автомобілістів. Само собою – простенькими вказівниками тут не відбудешся, бо вже й райцентри, а подекуди і великі села, перед в'їздом мали щось звеличувально-монументальне. І в стосах ескізів (не в докір тим, хто їх виконав, але „ні про що“), начальство розгледіло якусь нестандартну картинку з підрізаною верхньою частиною: і чоловік частково „безголовий“, і колос в його правиці теж, якщо вже хліб всьому голова. Зате лівою він тримав велику цілу колбу. Та й загалом все, що вмістилося у формат, було ого-го яким. З'ясувалося, що такою побачили нашу презентаційну площину київські художники Павло Аверков, Микола Патиновський і Дмитро Захарченко. Хімічно-сільськогосподарською, з красенем-робітником. І проект, як то кажуть, взяли за основу. Понад те, упродовж 1964-го, – допоки тривали підготовчі роботи, – оцього універсального солдата трудового фронту вирішили зробити ще одним символом Черкас та розтиражувати на сувенірній продукції. Панно відкрили напередодні травневих свят наступного року. До слова, воно стало не єдиним у своєму роді: в'їзд до міста з канівського шляху дещо згодом зробило особливим портретне зображення Шевченка з цитатою з його поезії та належною ілюстрацією „великих змін“.

ЯК ТУТ РОЗВАЛИЛИ „СОЮЗ“

„Це мозаїчне панно прикрасило Палац культури хіміків, який напередодні жовтневих свят гостинно відчинить свої двері. Автори панно, виконаного зі смальти – художники Володимир Селівєрстов і Віктор Білик. Тема його – союз праці і мистецтва“. Так лаконічно у „Черкаській

правді“ від 2 листопада 1980 року повідомлялося про появу, напевне, найвідомішої місцевої роботи у цій техніці, яка 32 роки була однією з оригінальних візитівок нашого центру.

Керівник і головний художник проекту Володимир Селіверстов добре знався на творенні великих мозаїчних полотен, його вважали одним з найкращих втілювачів ідеї звеличення праці. Після закінчення у 1965 році Київського художнього інституту, на Черкащині виконав кілька великоформатних розписів та панно, найвідомішими з яких тоді вважалися „Мирна праця“ в Шполянському будинку культури та „Тваринництво“ у Подільському племптахорадгоспі на Золотоніщині. Прикметно, що свій шлях у мистецтво він розпочинав як книжковий графік, а монументалістом став уже в Черкасах, куди прибув за направленням. І найбільше посприяв такому своєрідному переродженню майстра вже згаданий тут Олександр Студені. Після своєї найбільшої „палацової“ роботи Володимир Іванович виконав ще кілька у районах, окремі удостоїлися професійних республіканських премій. Зокрема – розписи у Матусові і Смілі, де його спадщина збереглася. А у Черкасах була, і теж ще залишилась, рельєфна мозаїка над зовнішніми сходами, що ведуть на другий поверх „Кооператора“. Звісно, це вже зовсім не те, чим прикрасилася „Дружба народів“, але хоч невеличке жанрове надбання залишилося і у нас.

І ПРО ДЕЩО ЗІ ВЦІЛІЛОГО

За фасадним шедевром дещо „потьмяніли“ внутрішні зали Палацу культури. А вони ж не менш гідно представлені монументальними роботами. Це – декоративні панно-інтарсії Віктора Співака, теж колишнього випускника Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва. Це – неповторні гобелени Альберта та Неоніла Недосеко (до речі, згодом Альберт Степанович долучився до створення ще однієї оригінальної інтер'єрної роботи – панно, присвячене 700-річчю Черкас у холі другого поверху відкритого у 1986 році кінотеатру „Україна“), а також Ольги Шалабаєвої. Без перебільшення, саме Неоніла Петрівна та Ольга Іванівна дали тут нове життя багатовіковому мистецтву, досягнувши вершин у техніці гобелену задовго до роботи у залах „Дружби народів“. Насамкінець, це – монументальний настінний розпис у головному фойє Валентина Сірого та Віктора Олексенка. Схоже, що панно Володимира Селіверстова стало своєрідною ілюстрацією до усього, що відбувалося у головному мистецькому комплексі міста на початку 1980-х. Адже його створювали близько 80 архітекторів і проєктантів, зводили сотні професійних будівельників та ще більша числом армія долучених до опоряджувальних робіт армія виробничників з усіх підприємств міста, а надавали мистецького змісту найвідоміші художники і декоратори краю – Олег Баумейстер, Віктор Клименко, Володимир Нестеров, Геннадій Полурезов, Віктор Ніканоров. Чим не „союз праці і мистецтва“...

ЗАДОВГО ДО ВИТИНАНОК

У наш час заслужений художник України Микола Теліженко, і до слова – свої мистецькі університети він теж проходив у Львові, – більш знайий як автор багатьох пам'ятників „на честь нації“ та чи нейвідоміший у країні витинкар. А в минулому він так само плідно працював як майстер панно та декоративних пластів з дерева. Давнішні твори, але які! Миколі Матвійовичу належить рекорд з мозаїчної шевченкіани: це панно як найбільший портрет Тараса Шевченка 1989 року прикрасило будівлю школи у селі Будище. А раніше, незадовго до 700-ліття міста та у форматі реконструкції колишнього Піонерського парку з цієї нагоди, окрасою дитячої сцени стали яскраві „Скоморохи“. На жаль, упродовж багатьох років робота перебуває у напівзнищеному стані, хоча час від часу у Дирекції парків про нього згадують та навіть щось там обіцяють зробити. Зате інше панно Теліженка „Козак Мамай“ на фасаді ювелірного магазину „Рубін“, як на свій вік почувається непогано. Правда, його вже реставрували, адже й сам фасад перебудовувався. Прикметно, що це панно стало першим і єдиним, виконаним за радянських часів у синьо-жовтих кольорах.

КОЛИШНЯ ОКРАСА АЕРОВОКЗАЛУ

Коли у новенькому черкаському аеропорту, відкритому 24 лютого 1986 року, ще вирувало життя, нудьгуючи в очікуванні реєстрації неможливо було бодай не кинути оком на красиве художнє панно кольору кави з молоком. На ньому були зображені схрещені гвинти літака і кілька портретів. Хто такі Нестеров, усі більш-менш знали хоча б у контексті знаменитої „пеглі“. А брати Касяненки – Андрій, Іван та Євген, яких митець Сергій Сосулін аж так пошанував? Мені, – напевне не самому неосвідченому з пасажирів, та ще й студентові істфаку, тоді це було невідомо. В ті часи у „епохальних процесах“ іменам з малої історії місця взагалі не знаходилося. І минуло ще чимало літ, перш ніж ми, черкащани, оцінили внесок земляків у становлення авіації. Ще одним відкриттям для мене стало те, що автор цієї пізнавально-тематичної роботи Сергій Миколайович Сосулін вчився зовсім іншому: 1977 року він закінчив Ленінградський пединститут ім. Герцена. На жаль, його життя обірвалося трагічно. Та й роботи, за великим рахунком – теж.

Поширити у соціальних мережах